

Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen
neuvottelukunta (ETENE)

16.6.2004

Ritva Halila

Sosiaali- ja terveysministeriö
Terveysosasto

Asia

LAUSUNTO YMPÄRILEIKKAUSTYÖRYHMÄN MUISTIOSTA

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Valtakunnalliselta terveydenhuollon eettiseltä neuvottelukunnalta (ETENE) lausuntoa ympärileikkaustyöryhmän raportista. Käsiteltyään asiaa kokouksissaan 2.6.2004 ETENE päätti lausua kannanottonaan seuraavaa:

Muistiossaan työryhmä ehdottaa lakia poikien ei lääketieteellisistä syistä tehtyihin ympärileikkauksiin. Laki sisältää ehdon että toimenpiteen voi suorittaa vain lääkäri, hoitajilta edellytetään kirjallista suostumusta, pojan mielipide pitää ottaa huomioon, ja ympärileikkaukseen on sovellettava terveydenhuollon muuta lainsäädäntöä. Työryhmä ehdottaa toimenpiteen suorittamista julkisessa terveydenhuollossa samaan tapaan kuin lääketieteellisinkin perustein tehtävät ympärileikkaukset.

ETENE yhtyy työryhmän näkemyksiin monissa suhteissa. Perustuslain mukaisesti ruumiilliseen koskemattomuuteen voidaan puuttua ainoastaan lainsäädännön turvin. Lainsäädäntö luo perusedellytykset toimenpiteen suorittamiselle riittävän turvallisis- sa olosuhteissa, ja lain tuella voitaisiin ehkäistä epäasiallisissa oloissa tehdyt ympäri- leikkaukset. Tältä pohjalta neuvottelukunta näki perusteen asiaa koskevalla erillislail- le. Jotkut neuvottelukunnan jäsenet näkivät erillislain tarpeettomana. Eräs neuvotte- lukunnan jäsen pohti, onko ympärileikkauksen sallittavuuden sääntely lailla ylisään- telyä, jolloin vaihtoehtona voisi olla pelkkä ympärileikkauksen mainitseminen julki- sen terveydenhuollon piiriin kuuluvana asiana työryhmän mietinnön toimiessa sille tausta-aineistona. Neuvottelukunta haluaa myös yhtyä työryhmän näkemyksiin siinä, että lain säätäminen ei merkitse sitä, ettei pitkän aikavälin pyrkimyksenä poikien ympärileikkauksesta luopumiseksi yhteistyössä asianomaisten yhteisöjen kanssa tuli- si jatkaa.

ETENE antoi sosiaali- ja terveysministeriölle vuonna 1999 lausunnon ympärileik- kauksesta. ETENE:n tuolloin antamassa lausunnossa ilmaisemat asiat ovat varsin yhdenmukaiset työryhmän raportin kanssa.

ETENE näki edelleen ongelmalliseksi kysymyksen lapsen tietoon perustuvasta suos- tumuksesta. Lapsen kyky ymmärtää toimenpiteen merkitys ja siltä pohjalta tietoon perustuvan suostumuksen saanti ei ole yksiselitteinen. On tärkeää painottaa potilas- lain mukaista periaatetta lapsen kuulemisesta. Vanhemman uskonnollinen näkemys ei voi mennä lapsen tahdon tai vastustuksen edelle, vaikka lapsi ei täysin ymmär- täisikään toimenpiteen merkitystä. Perustelumuistiossa selkeästi esitettyä työryhmän kantaa neuvottelukunta toivoi painotettavan enemmän lakiesityksessä (5 §).

Kokouksessa neuvottelukunta keskusteli myös perustuslakiin kirjatusta perusoikeuksista ja eri perusoikeuksien välisistä suhteista. Ruumiillinen koskemattomuus on yksi perusoikeus ja lapsen etu, mutta lapsen perusoikeus ja etu on myös voida kasvaa siinä yhteisössä mihin hän kuuluu. Neuvottelukunnan keskustelussa painotettiin, että perusoikeuksia on punnittava yhteiskunnan ja todellisuuden realiteettien lähtökohdistta, kysymys tässä asiassa ei ole pelkästään lääketieteellinen.

Liittyen eriävään mielipiteeseen ja lausumaan neuvottelukunta katsoo, että resurssikysymys julkisessa terveydenhuollossa olisi tärkeää pitää oikeissa mittasuhteissaan. Ympärileikkauksia tehdään uskonnollisista syistä n. parisataa vuodessa. Näistä merkittävä osa todennäköisimmin myös jatkossa tehdään yksityisessä terveydenhuollossa. On muistettava, että toimeentulotuki on harkinnanvarainen ja vaihtelee kunnasta toiseen. Taloudellisesti hankalimmassa asemassa olevia maahanmuuttajaperheitä ja ei pitäisi asettaa eriarvoiseen asemaan toimenpiteen suorittamisen turvallisuuden suhteen. Ohjeistuksen pitäisi ohjata ympärileikkausten suorittamiseen yhdenmukaisesti koko maassa ja siihen, että toimenpide pystytään suorittamaan turvallisissa olosuhteissa ja kansalaiset ovat tasavertaisessa asemassa riippumatta asuinpaikkakunnastaan tai taloudellisesta statuksestaan.

Yhteiskunnalliselta kannalta on tärkeää rinnastaa toimenpide muihin terveydenhuollon toimenpiteisiin ja julkisen terveydenhuollon yleiseen järjestelmään. Tämä merkitsee mm. sitä, että ympärileikkaukset priorisoidaan tai posteriorisoidaan samoilla kriteereillä kuin muutkin julkisen terveydenhuollon toimenpiteet. Nähtiin tärkeäksi, että lääkäri voi kieltäytyä toimenpiteestä.

Valtakunnallisen terveydenhuollon eettisen neuvottelukunnan (ETENE) puolesta

Leena Niinistö
ETENE:n varapuheenjohtaja

Ritva Halila
ETENE:n pääsihteeri